

Školní vzdělávací program
pro základní vzdělávání
"Učíme se pro život"

Učební osnovy 5

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK A SPOLEČNOST

**Základní škola Aloise Jiráska,
nám. Al. Jiráska 139,
Lanškroun**

okres Ústí nad Orlicí

OBSAH:

1. VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SPOLEČNOST	3
1.1. Vzdělávací obor: Dějepis.....	3
1.1.1. Vyučovací předmět: Dějepis.....	3
1.1.1.1. 2. stupeň	3
1.2. Vzdělávací obor: Výchova k občanství.....	14
1.2.1. Vyučovací předmět: Výchova k občanství	14
1.2.1.1. 2. stupeň	14
1.3. Vzdělávací obor: Osobnostně sociální výchova- doplňující.....	22
1.3.1. Vyučovací předmět: Osobnostně sociální výchova	22
1.3.1.1. 1. stupeň	22
1.3.1.2. 2. stupeň	24
1.4. Vzdělávací obor: Rozšiřující (volitelný předmět)	28
1.4.1. Vyučovací předmět: Mediální výchova	28
1.4.1.1. 2. stupeň	28

1. Vzdělávací oblast: ČLOVĚK A SPOLEČNOST

1.1. Vzdělávací obor: Dějepis

1.1.1. Vyučovací předmět: Dějepis

1.1.1.1. 2. stupeň

a) Název vyučovacího předmětu: Dějepis

b) Charakteristika vyučovacích předmětů – 2. stupeň

- **Obsahové, časové a organizační vymezení**

Vyučovací předmět **dějepis** se vyučuje jako samostatný předmět v 6.-9. ročníku 2 hodiny týdně .

Vzdělávání ve vyučovacím předmětu dějepis směřuje k:

- - rozvíjení vlastního historického vědomí
- - vnímání obrazu hlavních vývojových linií
- - získávání orientace v historickém čase
- - pochopení souvislostí dějinných událostí a procesů
- - chápání kulturní rozmanitosti světa
- - utváření pozitivního hodnotového systému

Vyučovací předmět dějepis je úzce spjat s dalšími vyučovacími předměty:

zeměpis – orientace v prostoru, územní rozsah států,...

matematika, fyzika, přírodopis, chemie – vědecké poznatky, rozvoj vědy a techniky,...

výtvarná výchova – stavební slohy, umělecká díla, významní umělci,...

hudební výchova – vývoj hudebních projevů, významní skladatelé,...

jazyky – významní spisovatelé a jejich tvorba,...

občanská výchova – člověk a společnost, stát a státní zřízení, lidská a občanská práva, volební systém,...

tělesná výchova – odkaz řecké kultury, olympijské hry,...

Vyučovacím předmětem prolínají **průřezová témata:**

OSV – komunikace, soc. dovednosti, mezilidské vztahy, kooperace, řešení problémů, kreativita,...

VDO – demokracie, despotie, tyranie, občanská práva, náboženská nesnášenlivost, tolerance, občanská společnost, volební systém, formy vlády, totalita, rasismus, holocaust, ideologie,...

ENV – člověk a příroda, příroda a první civilizace, historické památky, dopad průmyslové revoluce na přírodu, zásahy do přírodních poměrů,...

MKV – sbližování a prolínání kult. vlivů v období helénismu, náš etnický původ, předsudky, stereotypy, husitství, poznávání jiných kultur, mezinárodní solidarita,...

VEG – integrace Evropy, vliv Říma na raně středověké státy, formování evropských států, křížové výpravy, mír. poselství Jiřího z Poděbrad, reformace, význam objevení Ameriky, buržoazní a buržoazně demokratické revoluce,...

MDV – národní obrození, propaganda, sdělovací prostředky a politika,...

• **Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků**

Kompetence k učení

Učitel

zadává úkoly, při kterých žáci vyhledávají a kombinují informace z různých zdrojů

vede žáky k užívání správné terminologie a symboliky

zadává úkoly, které vyžadují využití poznatků z různých předmětů

vede k zamyšlení nad historickým vývojem

Žák

- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě

- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí,

- propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na společenské a kulturní jevy

Kompetence k řešení problémů

Učitel

zařazuje rozmanité aktivity (diskuse, výklad, kreslení, řešení problémů, ICT, AV technika,)

zařazuje metody, při kterých žáci sami docházejí k závěrům a řešením

vede ke kritickému myšlení a logickému uvažování

Žák

- vyhledává informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti

- samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení

- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

Kompetence komunikativní

Učitel

vede žáky přesnému a výstižnému vyjadřování
zařazuje do výuky diskuzi
vede žáky k věcnému argumentování
vede žáky k práci s různými typy textů
vede k využívání informačních a komunikačních prostředků

Žák

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů,...
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem

Kompetence sociální a personální

Učitel

vytváří příznivé klima třídy
dodává žákům sebedůvěru
podle potřeby žákům v činnostech pomáhá

Žák

- účinně spolupracuje ve skupině
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu,

Kompetence občanské

Učitel

reflektuje při výuce společenské i přírodní dění
vede žáky k tomu, aby brali ohled na druhé
motivuje žáky k prozkoumávání názorů a pohledů lišících se od jejich vlastních
pěstuje v žácích vztah k tradicím, národnímu, historickému a kulturnímu dědictví

Žák

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí
- odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy
- respektuje, chrání a oceňuje naše tradice a kulturní i historické dědictví
- projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit

Kompetence pracovní

Učitel

požaduje dodržování dohodnuté kvality práce
umožňuje žákům vzájemně si radit a pomáhat
vede žáky k využívání znalostí v běžné praxi

Žák

dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky
využívá svých znalostí v běžné praxi

c) Vzdělávací obsah vyučovacích předmětů

Dějepis

ročník: 6.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků - se orientuje na časové ose a v historické mapě - řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu - uvede příklady zdrojů informací o minulosti, pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány	ČLOVĚK V DĚJINÁCH • Význam zkoumání dějin • Získávání informací o dějinách • Historické prameny • Historický čas a prostor	OSV - rozvoj schopností poznávání - Návštěva muzea v Lanškrouně	
- charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu - objasní význam zemědělství, dobytkařství a zpracování kovů pro lidskou společnost	POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI ČLOVĚK A LIDSKÁ SPOLEČNOST V PRAVĚKU Starší doba kamenná • Předchůdci člověka Mladší doba kamenná Pozdní doba kamenná Doba bronzová Doba železná	OSV - rozvoj schopností poznávání - exkurze do místa spojeného s pravěkým osídlením Z – orientace v mapě VV – pravěké malby	
- rozpoznává souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací - uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	NEJSTARŠÍ CIVILIZACE. KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY NEJSTARŠÍ STAROVĚKÉ CIVILIZACE A JEJICH KULTURNÍ ODKAZ Mezopotámie Egypt Indie Čína Státy východního Středomoří		

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
- demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury, zrod křesťanství - porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie	ANTICKÉ ŘECKO A ŘÍM Řecko • Mykénské období • Homérské období • Velká řecká kolonizace • Náboženství • Městské státy • Řecko – perské války • Peloponéská válka • Řecká kultura • Makedonie, helénismus Řím • království • republika • punské války • císařství • počátky křesťanství • římská kultura • rozpad římské říše, stěhování národů Střední Evropa a její styky s antickým Středomořím	VDO – principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování VV – umění Egypta a Číny, řecké a římské umění a kultura ČJ - eposy, řecké báje a pověsti	
Žák: - popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států - vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí	KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA • Nový etnický obraz Evropy • Utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj (říše – Franská, Byzantská, Kyjevská Rus, Uhry), Vikingové • Islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci)	VEG – Jsme Evropané MKV – Etnický původ	

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
	- Křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy - Struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev		

Dějepis

ročník: 7.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech - ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury	KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA - Velkomoravská říše a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě - Kultura středověké společnosti – románské a gotické umění a vzdělanost	VV – románská a gotická kultura ČJ – první písemné památky, české pověsti, kroniky	

Žák - vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve - vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život - popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky - objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř Habsburské monarchie - objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky	OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY • Renesance, humanismus, husitství a reformace a jejich šíření Evropou • Zámořské objevy a počátky dobývání světa • Český stát a velmoci v 15. – 18. století	OSV - rozvoj schopností poznání, exkurze do renesanční Litomyšle VV – renesanční umění HV – gotická hudba, husitské písně	
--	---	---	--

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede příklady významných kulturních památek - vysvětlí podstatní ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti - objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbití starých společenských struktur v Evropě - porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů - vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla, charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezení význam kolonií - na příkladech demonstuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	• Barokní kultura a osvícenství MODERNIZACE SPOLEČNOSTI • Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět • Vznik USA • Industrializace a její důsledky pro společnost, sociální otázka • Národní hnutí velkých a malých národů, utváření novodobého českého národa • Revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů • Politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva • Kulturní rozrůzněnost doby • Konflikty mezi velmocemi, kolonialismus MODERNÍ DOBA • První světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky	OSV - rozvoj schopností poznávání, exkurze Praha VDO - občan, občanská společnost VEG - jsme Evropané VV, HV - baroko (stav., soch., mal., hudba) ČJ - baroko, osvícenství, klasicismus, národní obrození, romantismus	

Dějepis

ročník: 9.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů - charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět, rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu - na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv - zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředky	• Nové politické uspořádání Evropy a úloha USA ve světě, vznik ČSR, jeho hospodářsko-politický vývoj, sociální a národnostní problémy • Mezinárodně politická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech, totalitní systémy – komunismus, fašismus, nacismus – důsledky pro Československo a svět • Druhá světová válka, holocaust, situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj, politické, mocenské a ekonomické důsledky války	MDV - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	
- vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa, uvede příklady střetávání obou bloků - vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce - posoudí postavení rozvojových zemí - prokáže základní orientaci v problémech současného světa	ROZDĚLENÍ A INTEGRUJÍCÍ SVĚT • Studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi, politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření • Vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí) • Vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky • Rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět • Problémy současnosti • Věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje, sport a zábava	OSV – rozvoj schopností poznávání VDO – principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování MDV – interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	

Pomůcky: učebnice, mapy, dějepisné atlasy, nástěnné tabule, pracovní sešity, soubory modelů archeologických nálezů, obrázkový materiál, interaktivní pomůcky, aplikace

1.2. Vzdělávací obor: Výchova k občanství

1.2.1. Vyučovací předmět: Výchova k občanství

1.2.1.1. 2. stupeň

a) Název vyučovacího předmětu: Výchova k občanství

b) Charakteristika vyučovacích předmětů – 2. stupeň

• Obsahové, časové a organizační vymezení

Výchova k občanství se vyučuje v 6. – 8. ročníku v kmenových třídách s hodinovou dotací týdně. Zaměřuje se na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činností důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

V předmětu **Výchova k občanství** chceme rozvíjet následující **klíčové kompetence**:

Kompetence k učení

- . Vyhledávat a třídit informace podle zadaných kritérií,
- . seznámit se s obecně používanými znaky, termíny, symboly a dávat je do vzájemných souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- . Vnímat nejrůznější společenské problémy,
- . při řešení problémů objevovat paralely s historií,
- . svá řešení posuzovat z nejrůznějších společenských aspektů

Kompetence komunikativní

- . Souvisle a výstižně formulovat své názory na společenské dění,
- . pochopit potřebu vyslechnout odlišný názor a zabývat se jím,
- . osvojit si postupy při užívání informačních a komunikačních prostředků a naučit se je tvořivě využívat jako nástroje poznání,
- . využívat získané komunikační dovednosti k vytváření kvalitních vztahů

Kompetence sociální a personální

- . Chápat význam týmové práce a postavení samostatné práce, uvědoměle přijímat, získávat role v různých skupinách,
- . seznámit se s možnostmi utváření příjemné atmosféry v týmu,
- . naučit se diskutovat

Kompetence občanské

- . Přijmout základní principy, na kterých spočívají zákony a společenské normy,

- . poznat naše kulturní tradice a historické dědictví a tímto poznáním cítit potřebu je chránit,
- . respektovat přesvědčení druhých lidí a vážit si jejich vnitřních hodnot

Kompetence pracovní

- . Nacházet způsoby, jak využívat znalostí získané ve škole i mimo ni pro svůj další rozvoj,
- . seznámit se s nejdůležitějšími státními institucemi a poznat, kam se obrátit v případě nesnází, problému,
- orientovat se v základních aktivitách, které jsou potřebné pro uskutečnění podnikatelského záměru a jeho realizaci,
- . chápat cíl a riziko podnikání

c) Vzdělávací obsah vyučovacích předmětů

Výchova k občanství

ročník: 6.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - rozlišuje projevy vlastenectví a nacionalismu - objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání - kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	Člověk ve společnosti Naše škola - život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy; vklad vzdělání pro život Naše obec, region, kraj – důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku Naše vlast – pojem vlasti a vlastenectví, zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní svátky, státní symboly, významné dny Kulturní život – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce, masová kultura, prostředky komunikace	OSV – vytvořit si společně pravidla chování ve třídě a umístit je v učebně MDV – zajímat se o dění v ČR a světě prostřednictvím novin, internetu, televizních zpráv Projekt – moje obec, moje město Př – vycházky do okolí: Skuhrovské údolí, Sázavské údolí D – městské památky městské muzeum VDO – návštěva měst. úřadu	

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života - posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek - kriticky hodnotí a koriguje své chování a jednání - popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích	Člověk jako jedinec Podobnost a odlišnost lidí- projevy chování, rozdíly prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál Vnitřní svět člověka- vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí Osobní rozvoj – životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji Zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování	OSV – rozvoj schopnosti sebezpoznání	

Výchova k občanství

ročník: 7.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsobu jejich ochrany, uvede příklady - na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení - sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti - vysvětlí jakou funkci plní banky a jaké služby nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít - uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu - na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz - rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu	Člověk, stát a hospodářství Majetek, vlastnictví – formy vlastnictví, hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana, hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví Peníze – formy placení Hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní Banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků Principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh, tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu	MDV – zajímat se o dění v ČR a světě prostřednictvím novin, internetu, televizních zpráv OSV – uvědomění si hodnoty peněz, finanční gramotnost (půjčky, úrokové sazby)	

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů - popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování	<u>Globální svět</u> Globalizace – projevy, významné globální problémy <u>Mezinárodní vztahy</u> Evropská integrace – podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR	OSV – účast na festivalu filmů o lidských právech Jeden svět	

Výchova k občanství

ročník: 8.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovnává jejich znaky - rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a států - objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů - vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů - dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování - objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství - uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci - rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů - rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady - diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání	Člověk, stát a právo Právní základy státu – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR, Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, obrana státu Státní správa a samospráva – orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly Principy demokracie – znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, význam a formy voleb do zastupitelstev Právní řád České republiky – význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů Právo v každodenním životě – důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; základní práva spotřebitele; styk s úřady Protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví	MDV – zajímat se o dění v ČR a světě prostřednictvím novin, internetu, televizních zpráv MKV Projekt: Tvorba školní politické strany OSV Beseda o právním vědomí žáků s kurátorkou, městským a státním policistou Účast na soutěži <i>Právo pro každého</i>	

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
- přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášlivosti	Lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace Lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti Vztahy mezi lidmi – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášlivosti	OSV – účast na festivalu filmů o lidských právech Jeden svět	

1.3. Vzdělávací obor: **Osobnostně sociální výchova** – doplňující

1.3.1. Vyučovací předmět: **Osobnostně sociální výchova**

1.3.1.1. 1. stupeň

a) Název vyučovacího předmětu: **Osobnostně sociální výchova**

b) Charakteristika vyučovacích předmětů – 1. stupeň

- **Obsahové, časové a organizační vymezení**

Předmět OSV je vyučován na 1. stupni ve 4. a 5. ročníku **v časové dotaci 1 hod. týdně**. Jedná se o předmět, který reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Smyslem zavedení předmětu je pomáhat každému žákovi utvářet praktické dovednosti a hledat vlastní cestu ke spokojenému a plnohodnotnému životu, který je založen na dobrých vztazích k sobě samému, k ostatním lidem a okolnímu světu.

Obsah výuky přispívá k rozvoji kognitivních a sociálních dovedností. Základem je pozorování, nácvik správné komunikace a účinné spolupráce, vytváření respektu k hodnotám a názorům jiných lidí a k vedení k samostatnosti při řešení problémů.

Specifikem předmětu je zaměření na osobnost žáka či žákovské skupiny, a s tím související výběr konkrétního obsahu výuky.

Nejpoužívanějšími **metodami** je metoda zprostředkovaného učení (FIE), práce s příběhem, rozhovor, brainstorming, diskuze, modelování, hry a hraní rolí.

- **Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků**

Kompetence k učení

- žák poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

Kompetence k řešení problémů

- žák kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí

- žák vnímá nejružnější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností

Kompetence komunikativní

- žák rozumí různým typům záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění
- žák naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje
- žák využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

Kompetence sociální a personální

- žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- žák se podílí na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- žák přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají
- žák si vytváří pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty

Kompetence občanské

- žák respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí

Kompetence pracovní

- žák využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření

c) Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Osobnostně sociální výchova

ročník:4.-5.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák: - je veden k porozumění sobě samému a druhým - napomáhá ke zvládnutí vlastního chování - přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni - rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti - získává základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů) - utváří si pozitivní (nezraňující) postoje k sobě samému a k druhým - je veden k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci - napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování	PŘEDPOKLÁDANÉ VYUŽITÍ INSTRUMENTŮ: • <u>Uspořádání bodů</u> • <u>Ilustrace</u> • <u>Porovnávání</u> • <u>Orientace v prostoru</u> Výběr instrumentů se řídí schopnostmi, možnostmi a potřebami jednotlivých skupin. Instrumenty mohou být doplněny dalšími aktivitami podle potřeb jednotlivých skupin.		

1.3.1.2. 2. stupeň

a) Název vyučovacího předmětu: **Osobnostně sociální výchova**

b) Charakteristika vyučovacích předmětů – 2. stupeň

- **Obsahové, časové a organizační vymezení**

Předmět je vyučován na 2. stupni od 6. do 9. ročníku v časové dotaci 1 hodina týdně.

Osobnostně sociální výchova je předmět, který systematicky rozvíjí mravní stránku osobnosti žáků. Vede k navázání a udržování uspokojivých vztahů, k vytvoření si reálné představy o sobě samém, k tvořivému řešení každodenních problémů, k formulaci svých názorů a postojů, ke kritickému vnímání okolního prostředí, k pochopení základních environmentálních a ekologických problémů.

Obsahem výuky je rozvoj sociálních dovedností, založených na pozorování, nácviku správné komunikace a účinné spolupráce, vytváření respektu k hodnotám a názorům jiných lidí, k vedení k samostatnosti při řešení problémů.

Osobnostně sociální výchova vytváří řadu mezipředmětových vazeb.

Hlavní metodou je metoda zprostředkovaného učení – FIE. Dalšími metodami jsou práce s příběhem, rozhovor, brainstorming, diskuze, modelování a hraní rolí, hry.

• **Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků**

Kompetence k učení

- žák dovede získané informace a dovednosti využívat v běžných životních situacích

Kompetence k řešení problémů

- žák hledá řešení problémových situací v mezilidských vztazích, činí uvážlivá rozhodnutí a je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů

Kompetence komunikativní

- žák využívá nabytých dovedností k účinné komunikaci a k vytváření plnohodnotných vztahů a spolupráci s ostatními lidmi
- žák naslouchá promluvám druhých, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a argumentuje
- žák posuzuje mediální sdělení a zaujímá k nim svůj kritický postoj

Kompetence sociální a personální

- žák ovládá svoje chování a jednání
- žák je veden k účinné spolupráci ve skupině, podílí se na vytváření pravidel a pozitivní atmosféry pro soužití třídního kolektivu, přispívá k upevňování mezilidských vztahů
- žák dokáže v případě potřeby poskytnout pomoc nebo o ni požádat
- žák respektuje názory a zkušenosti druhých a vytváří si reálnou představu o sobě samém

Kompetence občanské

- žák si je vědom svých práv a povinností ve škole i mimo ni
- žák má respekt k přírodě a chápe základní ekologické a environmentální problémy
- žák se chová zodpovědně a v případě potřeby dokáže poskytnout pomoc

Kompetence pracovní

- žák chápe, že účinná komunikace v kolektivu je důležitou podmínkou dobré spolupráce

c) Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Osobnostně sociální výchova

ročník: 6.- 9.

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
ŽÁK: - Je veden k porozumění sobě samému a druhým - Zvládá vlastní chování - Vyvíjí volní úsilí - Přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni - Rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti - Formuluje otázky, odpovídá na otázky - Samostatně a smysluplně vyjadřuje myšlenky, nápady - Utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci - Zapojuje se do diskuze - Získává základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů) - Posuzuje vzájemné vztahy - Soustředí se na činnost, zaměří svoji pozornost na práci - Formuje studijní dovednosti - Zvládá orientaci v prostoru - Doplnuje tabulky a schémata - Systematicky zkoumá, vyhledává, porovnává a třídí data - Popisuje děje a činnosti - Využívá strategie - Nalézá nová nebo alternativní řešení - Uplatňuje a obhájí své individuální potřeby - Podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny - Utváří si pozitivní (nezraňující) postoj k sobě samému a k druhým - Uvědomuje si hodnoty spolupráce a pomoci	Instrument: Uspořádání bodů Orientace v prostoru I. Porovnávání Kategorizace Analytické vnímání Ilustrace Výběr instrumentů se řídí schopnostmi, možnostmi a potřebami jednotlivých skupin. Instrumenty mohou být doplněny nebo nahrazeny dalšími aktivitami podle potřeb jednotlivých skupin. Obsahové vymezení třídnické hodiny vychází z těchto oblastí: • řešení provozních záležitostí • seznámení a stmelování kolektivu • práce s pravidly chování žáků a řešení aktuálních problémů třídy • práce se vztahy ve třídě • rozvoj specifických dovedností • tvorba vlastních třídních projektů • preventivní programy		

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
- Uvědomuje si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů - Přispívá k uvědomování si mravních rozměrů různých způsobů lidského chování - Napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování			

1.4. Vzdělávací obor: Rozšiřující (volitelný předmět)

1.4.1. Vyučovací předmět: Mediální výchova

1.4.1.1. 2. stupeň

a) Název vyučovacího předmětu: Mediální výchova

b) Charakteristika vyučovacího předmětu

Volitelný předmět Mediální výchova je nabízen žákům v 7. a 8. ročníku jako volitelný s dotací 1 h týdně. V základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Sdělení, jež jsou médií nabízena, mají přitom nestejný charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními; dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

c) Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Mediální výchova

ročník: 7.-8. ročník

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
Žák - rozeznává typy mediálních sdělení a jejich typické výrazové prostředky (zpráva, reklama, hudební klip, komiks, www stránky) - uvede, jakou roli a jaký význam má výběr grafických výrazových prostředků (např. podtržení, velikost písma v periodickém tisku i na www stránce) - rozeznává zvolené výrazové prostředky jako příznakové a roli jejich citového zabarvení pro „navádění“ uživatele k určitému výkladu obsahu sdělení - rozlišuje rozdíly v expresivním a citovém zabarvení ve významově blízkých slovech užívaných ve zpravodajství (např. „přiznal“ či „připustil“ místo „řekl“) - na příkladech vysvětlí, jak volba záběru (např. u fotografie) směřuje diváka ke konkrétnímu výkladu sdělení - rozezná rozdíly mezi „seriózním“ a „bulvárním“ zpravodajstvím a výrazové prostředky, které jsou pro ně příznačné - identifikuje zábavní prvky v nezábavních mediálních produktech (např. ve vzdělávacích televizních pořadech či v učebnicích)	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení Komunikace Žurnalistika a žurnalistické žánry Typy mediálních obsahů		

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
- objasní rozdíl mezi násilím přímo vyjádřeným, naznačeným či skrytým a mezi fyzickým a psychickým násilím; rozlišuje funkci zobrazeného násilí ve sdělení - rozlišuje jednotlivá mediální sdělení podle toho, jestli mají charakter „faktu“, nebo „fikce“, a identifikuje základní žánry a výrazové prostředky „fikce“ v jednotlivých médiích - u tištěných médií pojmenuje funkci užití grafických a dalších vizuálních prvků (písma, grafiky, fotografie) - u audiovizuálních médií vnímá významy práce s obrazem (střih, detail, nájezd, zpomalení, zrychlení) a roli zvuku (např. scénické hudby) - u internetových médií vnímá užívání prostředků přímého oslovení a vytváření pocitu intimity a neformálního kontaktu - na konkrétních příkladech doloží, že „faktická“ sdělení (např. přímý přenos) nejsou záznamem události, nýbrž její interpretací (rozmístění kamer, opakování akcí apod.) - rozeznává v mediálním sdělení stereotypy a na příkladech uvede jejich zjednodušující a paušalizující vztah ke skutečnosti - ve vybraných mediálních sděleních identifikuje princip nadsázky (komedie, parodie); identifikuje parodii konkrétních mediálních sdělení (např. žánrů)	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality Média Média a zábava Média a reklama		

Výstup	Učivo	Průřezová témata, mezipředm. vztahy, projekty, exkurze	Poznámky
- rozpozná a pojmenuje oblasti vlivu médií na člověka (vnímá média jako faktor ovlivňující názory, pocity, životní styl, hodnoty, morální přesvědčení) - rozpozná roli médií ve svém vlastním životě a životě svých bližních a dovede z mediální nabídky aktivně naplnit vlastní zájmy, potřeby a přání - chápe vliv reklamy na současnou mediální produkci (je schopen identifikovat projevy „komercializace“); reflektuje svůj vztah k reklamě na vlastním chování - zhodnotí vliv komunikačních technologií na podobu komunikace ve skupinách, do nichž vstupuje (mezi vrstevníky ve škole či při zájmové činnosti, v rodině apod.) - uvědomuje si, jak zprostředkovaná komunikace (mobilní telefony, email, ICQ, Facebook apod.) ovlivňuje způsob komunikace a vztahy s ostatními - zhodnotí přednosti a rizika získávání informací z internetových zdrojů (např. z Wikipedie) a umí takto získané informace ověřovat			